

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle, 2.3.2024

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf

RP 8/2024 rd Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om slopande av vuxenutbildningsstödet, yrkesexamensstipendiet och alterneringsledigheten

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf tackar för möjligheten att ge ett utlåtande angående regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om upphävande av vuxenutbildningsstöd, yrkesexamensstipendium och alterneringsledighet.

FSS uttrycker oro över regeringens förslag om att upphäva vuxenutbildningsstödet, eftersom denna åtgärd riskerar att underminera de grundläggande principerna för livslångt lärande och möjligheten till kontinuerlig yrkesutveckling i Finland. Konsekvenserna av en sådan åtgärd sträcker sig bortom de omedelbara budgetbesparingarna, och kan ha långvariga effekter på befolkningens förmåga att anpassa sig till en alltmer dynamisk arbetsmarknad.

Betoning läggs framförallt på de negativa konsekvenserna för möjligheterna till kontinuerligt lärande för individer från olika socioekonomiska grupper. Genom ett avlägsnande av det ekonomiska stödet för vuxenutbildning löper man risken att att förvärra den redan existerande ojämlikheten inom utbildning och yrkesutveckling. Tillgången till omskolning och vidareutbildning är avgörande för varje individs möjlighet att förbättra sin livssituation och karriärmöjligheter. Om det statliga stödet slopas, blir denna väg betydligt svårare för personer från ekonomiskt mindre gynnsamma förhållanden, och detta i sin tur ökar de socioekonomiska klyftorna i samhället.

Vidare kan upphävandet av vuxenutbildningsstödet ha allvarliga följder för arbetsmarknadens flexibilitet och dynamik. I takt med teknikens och samhällets snabba utveckling kräver även arbetsmarknaden i allt högre grad flexibilitet och anpassningsförmåga från arbetskraftens sida, men istället tas åtgärder för att minska möjligheterna för individuell kompetensutveckling. Detta kan leda till en minskad förmåga hos arbetskraften att möta framtida utmaningar och därmed missgynnas den ekonomiska tillväxten och konkurrenskraften på lång sikt.

Slopandet av vuxenutbildningsstödet överför ansvaret för försörjningen under studietiden från samhället till individen, eller dennes familj och arbetsgivare.

Detta riskerar skapa en situation där endast individer med tillräckliga ekonomiska resurser har möjlighet att investera i sin egen framtida kompetensutveckling.

Dessutom kan en ökad ekonomisk belastning påverka studerandes välbefinnande och studieprestationer negativt i och med stress och osäkerhet. Dessa faktorer kan påverka individens beslut att investera i sin egen utbildning, och kompetensutvecklingen på arbetsmarknaden minskar.

Eftersom regeringens proposition inte presenterar några konkreta alternativ för människor att omskola sig under arbetslivet, motsätter sig FSS upphävandet av vuxenutbildningsstödet. Trots bristerna i det nuvarande vuxenutbildningsstödet är detta inte tillräcklig anledning att avskaffa ett i övrigt fullt fungerande system som möjliggör för många i arbetslivet att omskola sig till nya branscher, positioner eller kompetenser utan risk för större problem med försörjningen. Regeringens proposition presenterar inte heller några alternativ för hur det nuvarande systemet kan ändras, reformeras eller begränsas för att bättre uppfylla sin funktion som en viktig del av den finländska utbildnings- och sysselsättningspolitiken. FSS anser att det nuvarande vuxenutbildningsstödet bör reformeras, inte avskaffas, för att garantera lika möjligheter för människor i arbetslivet att omskola sig.

Studiestödet är inte ett realistiskt alternativ för finansiering av omskolning, eftersom dess många begränsningar gör det både ekonomiskt och praktiskt svårt för individer i arbetslivet att omskola sig.

Regeringens proposition undersöker heller inte möjliga konsekvenser för kvinnor på arbetsmarknaden, som utgör en betydande andel av de som utnyttjat vuxenutbildningsstödet. I de flesta fall har dessa omskolat sig till kvinnodominerade branscher som redan idag kämpar med personalbrist, och genom ett slopande av vuxenutbildningsstödet riskerar man att förvärra den redan ansträngda situationen inom dessa yrkesområden.

FSS anser att regeringens proposition i sin nuvarande form är kortsiktig och saknar en klar vision för Finlands framtida kompetensutveckling. En mer genomtänkt och inkluderande strategi som tar hänsyn till de långsiktiga konsekvenserna av sloandet av vuxenutbildningsstödet behövs. FSS förespråkar en reform av eller ett alternativ till vuxenutbildningsstödet, istället för en avskaffning.

Gällande yrkesexamensstipendium och altemneringsledighet har FSS inga anmärkningsvärda synpunkter att utlåta.

HE 8/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan lakkauttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Finlands Svenska Skolungdomsförbundet FSS rf kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen eduskunnalle tekemästä esityksestä, joka koskee aikuiskoulutustuen, ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan kumoamista.

FSS ilmaisee huolensa hallituksen ehdotuksesta kumota aikuiskoulutustuki, sillä tämä toimenpide saattaa vaarantaa elinikäisen oppimisen peruseriaatteen ja jatkuvan ammatillisen kehittymisen mahdollisuudet Suomessa. Toimenpiteen seuraukset ulottuvat välittömien budjettisäästöjen ulkopuolelle ja voivat vaikuttaa pitkäkestoisesti kansalaisten kykyyn sopeutua yhä dynaamisempaan työmarkkinaan.

Erityisesti korostetaan kielteisiä seurauksia jatkuvan oppimisen mahdollisuuksille eri sosioekonomisista ryhmistä tuleville yksilöille. Aikuiskoulutuksen taloudellisen tuen poistaminen lisää olemassa olevaa koulutus- ja ammatillisen kehittymisen epätasa-arvoa. Uudelleen kouluttautumisen ja jatkokoulutuksen saatavuus on ratkaisevan tärkeää jokaisen yksilön mahdollisuudelle parantaa elämäntilannettaan ja uramahdollisuuksiaan. Jos valtion tuki lakkautetaan, tämä polku muuttuu huomattavasti vaikeammaksi taloudellisesti vähemmän suotuisissa olosuhteissa oleville henkilöille, mikä puolestaan lisää sosioekonomisia eroja yhteiskunnassa.

Lisäksi aikuiskoulutustuen kumoamisella voi olla vakavia seurauksia työmarkkinoiden joustavuudelle ja dynaamisuudelle. Teknologian ja yhteiskunnan nopean kehityksen myötä myös työmarkkinat vaativat yhä enemmän joustavuutta ja sopeutumiskykyä työvoimalta, mutta sen sijaan toteutetaan toimenpiteitä, jotka vähentävät mahdollisuuksia yksilölliseen osaamisen kehittämiseen. Tämä voi johtaa työvoiman kyvyttömyyteen kohdata tulevaisuuden haasteita, mikä puolestaan haittaa taloudellista kasvua ja kilpailukykyä pitkällä aikavälillä.

Aikuiskoulutustuen poistaminen siirtää opiskeluajan elatusvastuun yhteiskunnalta yksilölle, tämän perheelle ja työnantajalle. Tämä voi luoda tilanteen, jossa vain taloudellisesti riittävän resurssit omaavilla yksilöillä on mahdollisuus investoida omaan tulevaan osaamisen kehittämiseen. Lisäksi taloudellisen rasituksen lisääntyminen voi vaikuttaa opiskelijoiden hyvinvointiin ja opintosuorituksiin kielteisesti stressin ja epävarmuuden vuoksi. Nämä tekijät voivat vaikuttaa yksilön päätökseen investoida omaan koulutukseensa, ja työmarkkinoiden osaamisen kehittyminen vähenee.

Koska hallituksen esitys ei esitä konkreettisia vaihtoehtoja ihmisten uudelleen kouluttautumiselle työelämän aikana, FSS vastustaa aikuiskoulutustuen kumoamista. Vaikka nykyisessä aikuiskoulutustuessa on puutteita, se ei ole riittävä syy poistaa muuten toimivaa järjestelmää, joka mahdollistaa monille työelämässä oleville uudelleen kouluttautumisen uusiin aloihin, asemiin tai taitoihin ilman suurempia elatusongelmia. Hallituksen esitys ei myöskään esitä vaihtoehtoja nykyisen järjestelmän muuttamiseksi, uudistamiseksi tai rajoittamiseksi, jotta se paremmin täyttäisi tehtävänsä tärkeänä osana suomalaista koulutus- ja työllisyyspolitiikkaa. FSS katsoo, että nykyistä aikuiskoulutustukea tulisi uudistaa, ei poistaa, jotta voidaan taata yhtäläiset mahdollisuudet työelämässä oleville ihmisille uudelleen kouluttautua.

Opintotuki ei ole realistinen vaihtoehto uudelleen koulutuksen rahoittamiseen, koska sen monet rajoitukset tekevät siitä sekä taloudellisesti että käytännössä vaikeaa työelämässä oleville yksilöille uudelleen kouluttautua.

Hallituksen esitys ei myöskään tutki mahdollisia seurauksia naisille työmarkkinoilla, jotka muodostavat merkittävän osan niistä, jotka ovat hyödyntäneet aikuiskoulutustukea. Useimmissa tapauksissa nämä ovat uudelleen kouluttautuneet naisvaltaisille aloille, jotka jo nyt kamppailevat henkilöstöpulan kanssa, ja aikuiskoulutustuen poistaminen voi pahentaa jo valmiiksi tiukkaa tilannetta näillä ammattialoilla.

FSS katsoo, että hallituksen esitys nykyisessä muodossaan on lyhytnäköinen eikä sisällä selkeää visiota Suomen tulevasta osaamisen kehittämisestä. Tarvitaan harkitumpi ja osallistavampi strategia, joka ottaa huomioon aikuiskoulutustuen poistamisen pitkäaikaiset seuraukset. FSS kannattaa aikuiskoulutustuen uudistamista tai vaihtoehtoa sen poistamisen sijaan.

Ammattitutkintostipendin ja vuorotteluvapaan osalta FSS:llä ei ole merkittäviä huomautuksia annettavana.

Cecilia Huhtala, puheenjohtaja / ordförande

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS

Tilläggsinformation

*Poliittinen asiantuntija / politiskt sakkunnig Simon Blomfelt,
simon.blomfelt@skolungdom.com*